

2023-10-10

Skydd och vitaliseringsåtgärder av alléträd vid Enebybergs skola

Detaljplan Orren 30 och 31

Arkitema..

SKALA 1:500 A1
0 20 100
METER

Inledning

Beskrivning av skydd och vitalisering av allé vid Enebybergs skola är framtagen av Martina Ulinder, Landskapsarkitekt på Danderyds kommun. Platsbesök har gjorts vid tre tillfällen, 2023-03-30, 2023-09-06 samt 2023-09-13. Besiktning samt ekonomisk värdering av alléträd på fastigheterna har utförts 2023-04-13 av certifierad arborist Sofia Andrén på Jacksons trädvård. Trädkonsult Örjan Stål (VIÖS AB) har konsulterats för rådgivning kring vitaliseringsåtgärder samt åtgärder för skydd av träd.

Förutsättningar

Längs de berörda fastigheterna orren 30 och 31 växer en trädrad bestående av 8 skogslönnar samt 1 alm. Träden är en del av en enkelsidig blandallé längs södra sidan om Gethagsvägen i Enebyberg. Träden är skyddade genom biotopskydd, vilket syftar till att skydda mindre mark och vattenmiljöer som utgör livsmiljö för utrotningshotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda (7 kap. 11 § miljöbalken). För att utföra åtgärder i alléer, kan det behövas dispens från länsstyrelsen. Alléträden som är av varierad ålder bedöms ha en måttlig till god vitalitet. Mindre grenbrott och stamskador förekommer. Med värdering enligt Alnarpsmodellen uppskattas trädens samlade värde överstiga 2 mkr. Träden bidrar även med flera viktiga ekosystemtjänster på fastigheterna såsom hantering och rening av dagvatten, skydd mot solinstrålning och förbättrat mikroklimat.

Som en konsekvens av markkompaktering och asfaltering i anslutning till allén bedöms rådande markförutsättningar för flera träd som bristfällig. Med detta som grund har åtgärder för att förbättra trädens rotmiljö tagits fram som del av det nya planförslaget.

Bild 1 Flera av träden har kompakterad eller asfalterad yta ända in till stam. Bild tagen vid platsbesök 2023-03-30.

Föreslagna åtgärder

Som del av det nya planförslaget föreslås att trädraden längs berörda fastigheter får en genomgående, öppen växtbädd med en bredd på 4 m. I växtbädden rekommenderas att kompakterat markmaterial byts ut till genomsläpplig kolmakadam som förbättrar trädens möjlighet till syreutbyte, närings- och vattenupptag. År 2022 genomfördes denna typ av växtbäddsrenovering vid Ovals parkens lindallé i Stocksund med mycket goda resultat (Referensprojekt 1). Mer om modell för trädväxtbäddsrenovering finns att läsa om i *Växtbäddar i Stockholms stad – En handbok (2017)* (länk s. 5)

Intill alléns tilltänkta växtbädd föreslås en ny gång- och cykelbana i syfte att öka trafiksäkerheten kring skolområdet. Vid anläggning av denna kan en underbyggnad med s.k. luftigt bärlager bestående av grov makadam (30 – 90) tillämpas. Denna typ av anläggning ger möjlighet för rötter att söka sig genom skiktet via de hålrum som uppstår mellan det grova krossmaterialet. Ytan avjämnas med en finare makadam (4-8). Slitlager kan med fördel bestå av s.k. dränasfalt som tillåter regnvatten att infiltreras genom ytan. Denna uppbyggnad har med framgång tillämpats vid flera stadsbyggnadsprojekt (Referensprojekt 2).

Skydd av träd vid anläggning

För uträkning av trädens individuella skyddsavstånd vid markarbeten ska den s.k.

'trädflyttningsformeln' användas. Formeln har tagits fram för att kalibrera nödvändig jordvolym vid flytt av träd. I formeln multipliceras trädets stamdiameter i cm, mätt 1 m över markytan, med 10 och delas sedan med 2. För det alléträd med längst stamdiameter innebär detta ett rekommenderat skyddsavstånd på 2,9 m ($58 \times 10/2 = 290$ cm).

där befintligt jordmaterial behöver bytas ut innanför trädens skyddszon skall schakt med vakuumsug tillämpas.

Utanför trädens beräknade skyddszon kan schakt utföras med grävare. I schaktområde där rötter påträffas skall dock skonsamma metoder användas för att skydda mot uttorkning, förebygga röta och stimulera nybildande av rötter. Arbetet bör handledas av ansvarig Landskapsarkitekt tillsammans med anlitad träd- och markspecialist på plats.

Generella riktlinjer för skydd av träd vid markarbete

För att tillgodose ett fullgott skydd av träd under markarbete bör följande riktlinjer följas.

- All grönyta kring fastighetens alléträd som inte direkt berörs av arbetet skall skyddas från kompaktering och påkörning genom uppsättning av staket eller stängsel. Innanför hägnad får ej upplag eller transport förekomma. Avspärning skall stämmas av och godkännas av Danderyds kommun.
- Vid områden där transport eller upplag kan komma att behöva utföras på grönyta skall markskydd upprättas för att skydda mark mot kompaktering. Omfattning och utformning av markskydd skall godkännas av kommunen. Efter att markskydd tas bort skall mark besiktigas av träd- och markspecialist.
- Om behov av uppbindning eller beskärning av trädskrona behöver genomföras skall beställare konsulteras för bedömning av lämplig omfattning. Beskärning och uppbindning ska utföras av certifierad arborist.
- Inom 3 m radie från stammen skall inga rötter tjockare än 30 mm kapas. Påträffas grövre rötter skall beställare konsulteras.
- Utanför 3 m radie från stammen kan rötter som är 30 - 50 mm tjocka kapas med sekator/grensax. Rötter tjockare än 50 mm kan, i undantagsfall, kapas med såg.
- Vid öppen schakt skall exponerade rötter skyddas från uttorkning genom täckning med byggplast eller enklare träspont
- Vid återfyllning av schakt där flertalet rötter kapats skall återfyllning göras med växtsubstrat som ger bästa förutsättning för ny rotutveckling (biokolsmakadam eller pimpstenssubstrat).

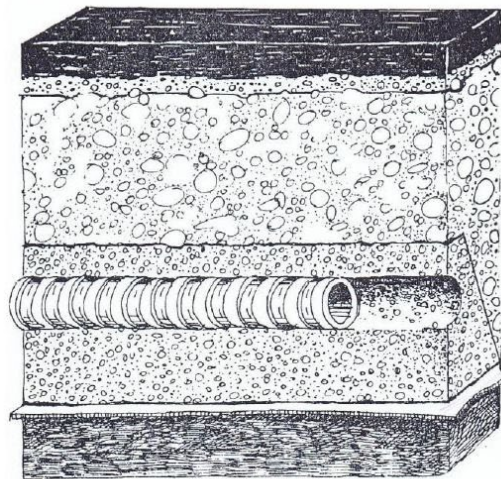
Konklusion

Beskrivna vitaliseringsåtgärder har tagits fram i syfte att förbättra trädens rotmiljö och långsiktigt bidra till en hälsosam utveckling av träden i allén. Med ovan rekommenderade anpassningar av markmaterial och arbetsmetoder ger planförslaget goda förutsättningar för att kunna utföra anläggningsarbeten utan att träden kommer till skada.

Referensbilder

Referensbild 1 lindallé efter växtbäddsrenovering med kolmakadam vid Ovals parken 2023

Referensbild 2 Exempel uppbyggnad luftigt bärlager från projekt lilla vällen, Växjö

Länkar:

Växtbäddar i Stockholms stad – En handbok

https://leverantor.stockholm/globalassets/foretag-och-organisationer/leverantor-och-utforare/entreprenad-i-stockholms-stads-offentliga-rum/vaxtbaddshandboken/vaxtbaddar_i_stockholm_2017.pdf

Referensprojekt – Dränasfalt vid lilla vallen

<http://klimatsakradstad.se/media/2017/10/V%C3%A4xi%C3%B6.pdf>

2023-10-10
Martina Ulinder
Landskapsarkitekt
Danderyds kommun